

## CONFIRMĂRI ALE NOBILITĂȚII SOLICITATE AUTORITĂȚILOR COMITATENSE ÎN CURSUL SECOLULUI AL XIX-LEA DE CĂTRE REPREZENTANȚI AI FAMILIILOR DE ORIGINE ROMÂNĂ ÎNNOBILATE ÎN SECOLELE XVI–XVIII

Teodora Ligia Drăghici\*

Cuvinte cheie: *innobilare, nobil, confirmare a nobilității.*  
Keywords: *ennoblement, noble, nobility confirmation.*

### **Nobility Confirmation Asked from the County Authorities in the 19<sup>th</sup> Century by the Representatives of the Romanian Origin Noble Families Ennobled During 16<sup>th</sup>–18<sup>th</sup> Centuries** (Abstract)

The present article refers to the phenomenon of 19<sup>th</sup> century nobility confirmations asked by members of the noble families that gained their nobility during the 16<sup>th</sup> – 18<sup>th</sup> centuries for devoted military or executory services. The Romanian origin of the protagonists of the 19<sup>th</sup> century documents kept in the local administration archives is not explicitly revealed but more or less presumed based on their christian names and sometimes on their religion. Starting with the second half of the 16<sup>th</sup> century there can be detected a radical change in the way the nobility parchments were conferred being of common knowledge the proliferation of the armorial nobility in Transylvania, Banat and Partium. The exempt from obligations, usually of fiscal origin and the conferring of certain privileges to the ennobled person, which sometimes extended also upon his descendants, accompanied by a coat of arms, represented a characteristic of the phenomenon of ennoblement.

The information kept about certain families of Romanian origin who's descendents asked the confirmation of their nobility based on nobility parchments received by their forefathers from the Hungarian kings, rulers of Transylvanian Principality and later on by the Habsburg emperors, help the historians to complete a global image of the phenomenon of ennoblement during the centuries.

There are plenty of documents kept at the level of local administration during the 19<sup>th</sup> century in which one witnesses the practice of requiring and getting the confirmation of the nobility. One of the families that frequently appears in documents and sometimes the information is backed up also by the Romanian and Hungarian bibliography of the late 19<sup>th</sup> and early 20<sup>th</sup> centuries is Faur family originally from Teiuș who's members lived also in Arad, Timiș, Caraș, Cenad, Zărand Counties. Testimony was also kept about a member of the well known Matskási of Tinkova family, namely Matskásy Lajos junior who asked the representatives of Caraș county to confirm his nobility based on the fact that his father Matskásy Lajos senior enjoyed certain privileges as a noble and civil servant of the Szeckler Chairs of Odorhei, Cristur and Brăduț.

Not only well known families of Romanian origin as Matskásy (Măcițaș) family can be traced out but also other names as Cornia alias Barb, Pap alias Popvici, Fogarasy, Șubony, Jumanca and Racz. Certain descendents with the name of Racz appear during the 19<sup>th</sup> century process of nobility confirmation but one cannot tell if the family was of Serbian or Romanian origin, on the one hand because of the fact that both Romanians and Serbians had the same orthodox religion and on the other hand because the translation from Hungarian language of the word „racz” is Serbian.

There are also some Romanian names recorded in the lists of noble man from Caraș county such as Nicolae Krecsun, Koszta Greku, Mihaly Krecsun, Iuon Blusovan, Athanasie Doma, Dioniszie Popeszko, Paszku Miksa and so on but they might gain their nobility during the second half of the 18<sup>th</sup> century or even during the 19<sup>th</sup> century as the documents do not give information concerning this aspect.

Pe întreg parcursul istoriei medii și moderne asistăm la o dinamică a familiilor nobile de origine română într-un spațiu geografic larg, dinamică oglindită în numeroasele solicitări de confirmare a calității de nobil a diferitor membri

descendenți ai acestor familii în cuprinsul mai multor comitate.

Datorită păstrării parțiale a documentelor de arhivă de-a lungul timpului, nu poate fi urmărită însă, din păcate, evoluția familiilor nobile de origine română consacrate, a căror posesiuni avitice au fost recunoscute de regi sau de principii

\* Arhivele Naționale Serviciul Județean Timiș, Timișoara, str. Andrei Mocioni nr. 8, ligiadrighici2010@gmail.com.

transilvani sau cărora le-au fost donate noi posesiuni ca răsplată pentru meritele militare sau serviciile credincioase. Blazoanele acestor familii sunt mai puțin numeroase, spre deosebire de numărul mare de blazoane acordate începând din a doua jumătate a secolului al XVI-lea unor oameni de condiție modestă, în general pentru servicii militare sau îndeplinirea unor slujbe administrative, aceștia din urmă îngroșând rândurile nobilimii de robă pe parcursul secolelor următoare.

Începând cu a doua jumătate a secolului al XVI-lea se înregistrează o schimbare definitorie în acordarea diplomelor de înnobilitare, asistându-se la apariția și proliferarea nobilimii armaliste în Transilvania, Banat și Partium. Scutirea de obligații, în general fiscale, precum și acordarea unor privilegii persoanei înnobilate care se extindeau uneori și asupra urmașilor acesteia, însoțită de blazon, a reprezentat o caracteristică a fenomenului înnobilitării.

Dacă în secolele anterioare doar suveranii, baronii, prelații, magnații și unii din frunțașii nobilimii purtau insemne ale dinastiei sau neamului lor, ulterior au fost acordate atât de către principii Transilvaniei cât și de către regii Ungariei și mai târziu de către împărații habsburgi, diplome de înnobilitare cu blazon, pentru răsplătirea serviciilor credincioase sau pentru merite militare, unor oameni de condiție modestă, chiar unor iobagi. În aceste condiții, acordarea diplomei de înnobilitare și a blazonului nefiind însoțită neapărat și de donarea unor moșii sau părți de moșii, de trecerea beneficiarilor în rândul adevăraților nobili, ci doar de acordarea unor scutiri și privilegii, în special de natură fiscală.

Potrivit prevederilor Tripartitum-ului „blazonul pe care principele îl dăruiește unora, nu este un semn neapărat al nobleței. Numai primirea blazonului în sine nu trece pe nimeni în rândul nobililor. Mulți târgoveți și oameni de rând au blazon dăruit de principe și totuși nu sunt socotiți în rândul nobililor<sup>1</sup>. Acesta este deseori și cazul înnobilitărilor târzii pentru merite militare sau servicii credincioase ale românilor din Transilvania, Banat și Partium.

Într-o lucrare despre familiile nobile ale comitatului Cenad, întocmită la începutul secolului al XX-lea, dr. Barna Janos, profesor și Sümegy Dezső,

<sup>1</sup> *Tripartitum*, P. I., Tit. 6.1 „Arma enim a principe cuiusdam concessa non sunt de necessitate, sed solummodo de bene esse nobilitatis. Nam armorum collatio simpliciter facta non nobilitat quempiam. Cum etiam civium et plebeorum hominum multi habeant armorum insignia per principe donata, per haec tamen in numerum nobilium non computantur”.

arhivar principal comitatens, consideră că o bună parte a istoriei politice a fiecărui comitat este istoria familiilor nobile din acel comitat<sup>2</sup>, făcând referire la faptul că reprezentanții acestor familii sunt de regulă implicați activ în viața politică, socială și administrativă la nivel local și în unele cazuri chiar la nivel național. Astfel, sunt surprinse, deși nu se menționează explicit originea română a familiilor, un număr de familii ai căror membri au solicitat confirmarea calității de nobil, făcând referire în solicitările lor la diplome de înnobilitare acordate membrilor familiilor lor de principii Transilvaniei pe parcursul secolelor XVI–XVIII. Unele dintre aceste familii nobile se regăsesc în lucrarea lui Ioan Cavaler de Pușcariu ca și familii de origine română, argumente în plus pentru originea română a acestora fiind religia ortodoxă sau greco-catolică pe care și bibliografia maghiară o menționează și desigur rezonanța românească a prenumelor.

Informațiile păstrate, spre exemplu, cu privire la familia Faur de Teiuș al cărei prim reprezentant, Marcu, primește scrisoare de înnobilitare de la principele Appafi Mihály la 30 iunie 1665, în fața scaunului de judecată al Albei Superioare<sup>3</sup>, provin în urma solicitării confirmării originii nobile a familiei în fața autorităților comitatului Cenad de către urmași ai acestuia. Tatăl sau bunicul acestui Marcu se pare că ar fi fost înnobilitat cu acordare de blazon de către principele Gheorghe Rakoczi I în data de 25 noiembrie 1631 fără ca acest fapt să poată fi probat însă documentar<sup>4</sup>. Blazonul reprezentat în lucrarea lui Lendvai Miklos pentru familia Faur constă dintr-un scut triunghiular de culoare roșie având în mijloc reprezentat un leu ieșind dintr-o coroană de aur cu gâtul străpuns de o sabie; deasupra scutului din coroana coifului închis răsar trei pene de culoare naturală; lambrechinii sunt galben cu albastru și roșu cu albastru<sup>5</sup>. Spre deosebire de această descriere, blazonul familiei Faur de Teiuș din districtul Șiriei comitatul Arad ar fi potrivit relatărilor protopresbiterului Șiriei, Theodoru Popoviciu, „un călărețiu cu cap de turcu în sabie”<sup>6</sup>.

O informație similară despre familia Faur, însă de data aceasta furnizată de administratorul protopop Petru Chirilescu al Chișineului din Comitatul Arad, la data 24 iunie 1862<sup>7</sup> se referă la aceeași

<sup>2</sup> J. Barna – D. Sümegy, *Nemes családok Csanádvármegyében*, Makó, (1913), V.

<sup>3</sup> M. Lendvai, *Temes Vármegye nemes családai*, TRÉT, vol. II, 127 (vezi și Dr. J. Barna, D. Sümegy, *op. cit.*, 56).

<sup>4</sup> *Ibidem*.

<sup>5</sup> *Ibidem*, vol. I, planșa XI.

<sup>6</sup> I. Cavaler de Pușcariu, *Date istorice privitorie la familiile nobile române*, partea I, Sibiu, (1892), 41.

<sup>7</sup> *Ibidem*, 44.

înnobilare din 30 iunie 1665 a principelui Michael Apafi, precizându-se în cuprinsul relatării prezența unei familii în localitatea Curtici din comitatul Arad și specificându-se că un membru al familiei pe nume Vasile „s-au oștitu în contr'a turciloru pe la anul 1767”<sup>8</sup>. Nu puțin surprinzător este faptul că în bibliografia contemporană referitoare la familiile nobile, informațiile privind originea acestor familii diferă.

Astfel, dacă Ioan Cavaler de Pușcariu enumără familia Faur de Teiuș între familiile nobile române din comitatele Arad<sup>9</sup> și Caraș<sup>10</sup>, bibliografia maghiară contemporană acestuia consideră familia ca fiind de origine maghiară și inițial de religie protestantă<sup>11</sup>. Puțin credibilă este însă informația potrivit căreia familia cu numele inițial Kovács, de religie protestantă, să fi procedat la traducerea numelui în Faur și să fi trecut la religia ortodoxă de la cea protestantă în vremuri în care nici națiunea română și nici religia ortodoxă nu beneficiau de privilegii.

În ceea ce privește urmașii lui Faur Marcu informațiile sunt contradictorii. Astfel, dacă în cursul unui proces de verificare a calității de nobil, atât de frecvente pe parcursul secolului al XVIII-lea, urmașii declară că Marcu Faur ar fi avut trei fii: Filimon, Dănilă și Petru, un alt urmaș al familiei, în persoana preotului greco-catolic de Makó, Faur Lazăr, declară că Marcu ar fi avut de fapt șase fii, în afara celor amintiți, fiind și Mihai, Ignat și Lupu<sup>12</sup>.

Între membrii familiei care obțin confirmarea calității de nobil în comitatul Cenad se numără Faur Lazăr la data de 12 martie 1782, Laurențiu la data de 20 iunie 1780 precum și Ioan, Vasile, Irime și Samoilă, nepoții lui Lazăr, la data de 5 februarie 1811, existând însă și situații în care din lipsa mărturiilor li s-a respins solicitarea de recunoaștere a nobleței mai multor locuitori din Nădlac cu numele Faur pe parcursul anului 1810. O ramură a familiei mutată în localitatea Sintea din comitatul Arad a purtat și numele de Mărușteri datorită faptului că o parte a membrilor acesteia au locuit în Mărușteri. Această ramură se înscrie în anul 1785 între nobilii donatari ai comitatului Arad<sup>13</sup>.

De menționat este faptul că Georgius junior Faur alias Kovács, un posibil descendent al familiei Faur, locuitor al orașului Lugoj, solicită la 21 iunie 1818 recunoașterea calității de nobil pentru el și

probabil o rudă a sa pe nume Gabriel Faur, precizând că această calitate i-a fost recunoscută și în comitatul Arad<sup>14</sup>. În lista persoanelor nobile cu și fără proprietăți din cercul Lugoj întocmită în anul 1844 sunt menționați numiții Faur Demeter, Faur Gergely și Faur Iulianna, văduva rămasă în urma lui Faur György, toți locuitori ai Lugojului având ocupația de notar<sup>15</sup>, fără a se putea afirma desigur că aceștia sunt descendenți ai mai sus menționatei familii Faur.

Faptul că membri ai familiei au fost răspândiți în cuprinsul comitatelor Cenad, Arad, Timiș și Caraș Severin este demonstrat și de cercetările istoricului Lendvai Miklós, potrivit informațiilor căruia descendenți ai acestei familii stabiliți în comitatul Timiș au fost parohi ortodocși în localitatea Lipova, în timp ce o altă ramură a familiei s-a stabilit în comitatul Arad în localitățile Almaș, Curtici și Covăsânț. Astfel, Gheorghe, fiul parohului Iosif Faur din Lipova, s-a mutat în Caraș Severin la Făget, descendenți ai acestuia remarcându-se în administrație și armată<sup>16</sup>. Pe lista întocmită cu ocazia conscrierii persoanelor nobile din cercul Făget la 26 iunie 1844 figurează o anume Faur Verszavia, văduvă a nobilului domn Faur György<sup>17</sup>, posibil descendent al ramurii familiei Faur mutată din Lipova.

Calitatea de familie nobilă în cuprinsul comitatului Timiș a fost pentru prima dată publicată de Faur alias Kovacs Nicolae paroh ortodox în Lipova, în ședința adunării generale din 12 iunie 1780<sup>18</sup>. Au existat și cazuri în care solicitările recunoașterii ulterioare a calității de nobil au primit răspuns negativ din cauza lipsei dovezilor produse de solicitanți, într-o asemenea situație aflându-se Faur Zephir, copist comitatens din Lugoj a cărui solicitare a fost respinsă datorită faptului că nu putea proba că este una și aceeași persoană cu Zamfir, unul din cei trei fii ai nobilului Faur alias Kovács Vintze din târgul Lipova căruia comitatul Timiș i-a emis în 4 octombrie 1837 scrisoare de confirmare a nobilității<sup>19</sup>.

Din păcate nu se poate stabili vreo legătură clară între urmașii familiilor cu numele de Faur și referirile la persoane cu acest nume Faur menționate în

<sup>8</sup> *Ibidem*, 41.

<sup>9</sup> *Ibidem*.

<sup>10</sup> *Ibidem*, 46.

<sup>11</sup> M. Lendvai, *op. cit.*, 127.

<sup>12</sup> J. Barna, D. Sümegy, *op. cit.*, 56.

<sup>13</sup> *Ibidem*.

<sup>14</sup> Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale (pe viitor S.J.A.N.Timiș), *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 24/1818, fila 1.

<sup>15</sup> *Ibidem*, dosar 4/1845, fila 4.

<sup>16</sup> M. Lendvai, *op. cit.*, 127.

<sup>17</sup> S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 4/1845, fila 9.

<sup>18</sup> M. Lendvai, *op. cit.*, 128.

<sup>19</sup> S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 6/1838, fila 1.

cărți regale emise pe parcursul secolului al XVII-lea de către principele Sigismund Bathory, la 1 iunie 1602, la Alba Iulia – în care Faur Mihály este menționat alături de Opra Gode ca și vecini ai donației făcute lui Nicolae Barb de Lăpugiu de Sus din Comitatul Hunedoara și rudelor acestuia<sup>20</sup>, de către principele Gheorghe Rakoczi al II-lea, la 28 octombrie 1655 – care îl înnobilează cu acordare de blazon pe Mihály Faur de Halmágy iobag eliberat al lui Acațiu Barcsai<sup>21</sup> sau de către principele Apafi Mihály care la 9 mai 1679 face o donație colectivă în districtul Hațeg, între ai cărei beneficiari se află și un anume Faur<sup>22</sup>.

În categoria familiilor nobile de religie romano-catolică și cu importante funcții administrative la nivelul Comitatului Cenad la sfârșitul secolului al XIX-lea se numără familia Kornia alias Barb de Illyeni, familie de boieri făgărășeni despre care se afirmă că ar fi obținut prin intermediul lui Opra Kornia scrisoare de înnobilare de la principele Transilvaniei Gabriel Bethlen în anul 1628<sup>23</sup>. Din păcate, până în momentul de față, nu au fost identificate informații în acest sens în cuprinsul cărților regale emise de Gabriel Bethlen. În schimb, aceeași familie Kornia este menționată între familiile nobile al cărei reprezentant Janos Kornia își publică în anul 1796 nobilitatea în comitatul Arad unde în anul 1838 este menționat ca primpretor<sup>24</sup>. Tot un membru al acestei familii pe nume Petru Kornia de Bajesd este amintit ca funcționar al direcției fiscale în anul 1815<sup>25</sup>. Există posibilitatea ca acest din urmă Petru Kornia să fie în relație de rudenie cu Opra Kornia de Bajesd care a fost înobilat cu acordare de blazon la 24 septembrie 1656 de către principele Transilvaniei Gheorghe Rakoczi al II-lea<sup>26</sup>.

În cazul acestei familii de boieri făgărășeni a căror religie a fost probabil inițial cea ortodoxă, religia romano-catolică a membrilor acesteia în secolul al XIX-lea dovedește condiționarea în timp a ascensiunii sociale de apartenența la una dintre religiile recepte.

În aceeași situație de ascensiune socială cu prețul renunțării la religia ortodoxă se înscrie și cunoscuta familie de nobili de origine română Măcicaș

de Tincova a căror reprezentanți au ocupat de-a lungul secolelor importante funcții administrative și militare în mai multe comitate.

O solicitare de confirmare a nobilității din partea unui Matskási Lajos junior, sublocotenent cezaro-crăiesc, înaintată stărilor comitatului Caraș la data de 14 aprilie 1836<sup>27</sup> este însoțită de un extras de naștere al acestuia emis de parohia romano-catolică Cheresturu Secuiesc din scaunul secuiesc Odorhei din care reiese descendența acestuia din părinții de origine nobilă respectiv „illustrissimus D. Ludovicus Matskási” și „illustrissima comitissa Carolina Haller”, avându-i ca nași de botez pe „illustrissimo comite Gregorio Bethlen et illustrissima comitissa Clara Bethlen”<sup>28</sup>. În cuprinsul solicitării acesta face referire la faptul „îndeobște cunoscut” că tatăl său Matskási Lajos de Tincova jude regal al scaunelor secuiești reunite Odorhei, Cristur și Brăduț, având în proprietate posesiunea Bârna din comitatul Caraș s-ar fi bucurat de privilegii nobile și ar fi fost înscris în registrul nobililor, privilegii pe care ca și fiu legitim al acestuia s-ar conveni să-i fie recunoscute și lui<sup>29</sup>.

O altă familie, care în sprijinul dovedirii calității de familie nobilă nu face referire la scrisori de înnobilare date de principii Transilvaniei sau de regii Ungariei, se regăsește în actele administrative de secol XIX la nivelul comitatelor Caraș și Cenad, printr-un reprezentant al ei – Nina Pap – provenind din localitatea Lăpușnic – comitatul Hunedoara, care își anunță calitatea de nobil în comitatul Cenad, la data de 22 iunie 1825<sup>30</sup>, în baza scrisorii de confirmare obținute în comitatul Caraș la data 15 iulie 1822<sup>31</sup>. Interesant de remarcat este faptul că această scrisoare de recunoaștere este dată în urma solicitării făcute scaunului de judecată al comitatului Caraș de către Nina Pap, locuitor al posesiunii Pojega, în data de 6 mai 1816 și pentru care este adusă mărturia a patru persoane: Crișan Urs și Popa Janos, locuitori din Selciova și Medria Balla și Manga Janos din localitatea Pojega cu toții de religie ortodoxă, dată în Făget la data de 1 martie 1816. Din relatările martorilor reiese faptul că membri ai acestei familii erau preoți din comitatul Hunedoara, particula „Pap” nefiind probabil numele familiei ci desemnând ocupația lor. În sprijinul acestei presupuneri vine și faptul că martorii îl numesc în cursul mărturiilor pe

<sup>20</sup> Magyar Országos Levéltár (pe viitor MOL), *F 1 – Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára – Libri regii*, vol. 34, filele 190–190b.

<sup>21</sup> *Ibidem*, vol. 229, fila 663.

<sup>22</sup> *Ibidem*, vol. 31, filele 94–95.

<sup>23</sup> J. Barna, D. Sümegey, *op. cit.*, 102.

<sup>24</sup> I. Nagy, *Magyarország családai: Czimerekkel és nemzékrendi táblákkal*, 5–6. Kötet, Budapest, (1859), 366.

<sup>25</sup> *Ibidem*.

<sup>26</sup> MOL, *F 1 – Gyulafehérvári Káptalan Országos Levéltára – Libri regii*, vol. 29, filele 715–716.

<sup>27</sup> S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 3/1836, fila 1.

<sup>28</sup> *Ibidem*, fila 2.

<sup>29</sup> *Ibidem*, fila 1.

<sup>30</sup> J. Barna, D. Sümegey, *op. cit.*, 156.

<sup>31</sup> S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 4/1822, fila 1.

protagonistul cererii, Nina Popovits, pe unii dintre strămoșii acestuia îi amintesc doar cu prenumele precizând că erau preoți, iar pe primul membru al familiei venit din comitatul Hunedoara îl numesc Popa Ignath, referire făcând probabil din nou la ocupația acestuia<sup>32</sup>.

Sunt frecvente, din păcate, situațiile în care singurele mărturii referitoare la calitatea de nobil de origine română sunt cele indirecte, din categoria actelor de sfârșit de secol XVIII și început de secol XIX, de verificare sau confirmare în baza unor măturii a calității de nobil.

În ceea ce privește înnobilările de secol XVIII, acordate pentru merite administrative, s-au păstrat la nivelul comitatului Caraș cereri ale confirmării nobilității, însă aceste confirmări erau acordate în baza declarației persoanei solicitante fără a se fi păstrat ca dovadă copii ale actelor de înnobilare. Un exemplu în acest sens îl constituie cazul oberknezului Toma Fogarassy din districtul Lipova care solicită recunoașterea calității de nobil acordată lui și fiilor săi Moise alias Michael și Athanasie de către împăratul Francisc al II-lea la 12 octombrie 1795 în Viena<sup>33</sup>.

Ulterior, ca o dovadă a continuității, la 8 martie 1820 este solicitată recunoașterea nobilității și de către Basilius Fogarasy – fiul legitim al lui Athanasie Fogarasy care la 9 mai 1796 își făcea publică în congregația comitatului Caraș calitatea de nobil – fiind introdus în registrul nobililor din acest comitat<sup>34</sup>.

Amploarea fenomenului de dovedire și recunoaștere a calității de nobil este redată pe de o parte de multitudinea documentelor păstrate în acest sens în arhivele comitatense, dar și de preocuparea autorităților centrale și locale de reglementare a cadrului juridic. Această realitate este confirmată și de diferitele rezoluții date de congregațiile comitatense cu privire la legitimarea diplomelor de înnobilare, un exemplu în acest sens fiind și rezoluțiile date de adunarea generală a comitatului Caraș la care se face referire în 15 mai 1784<sup>35</sup>.

Tot în cadrul reglementărilor privind nobilitatea se înscrie investigarea de către autoritatea fiscală a comitatului Caraș a calității de nobil solicitate de Paul Jumanca pentru urmașii săi, recunoașterea acestei calități aplicându-se numai urmașilor proveniți din căsătorie legitimă, retrăgându-li-se această calitate celor care nu erau îndreptățiți legal<sup>36</sup>. O altă

mărturie păstrată în actele comitatului Caraș este și aceea despre un reprezentant al familiei Jumanca pe nume Nicolae din Ciclova, care în anul 1821 solicită recunoașterea calității sale de nobil și depune ca act doveditor extrasul său de naștere din care rezultă că era fiul legitim al lui Pîrvu Jumanca și al Erinei din Ciclova. Din solicitarea sa și din expunerea reprezentantului fiscului Carol Podhradszky reiese că Pîrvul Jumanca ar fi fost de origine nobilă „(...) patris mei Pîrvul condan Zsumanka privilegiales Armales in Archivum Inclyti Comitatus huius depositas (...)”, însă în sprijinul acestei afirmații nu se aduc dovezi privind data și actul de înnobilare și autoritatea emitentă a acestuia, reieșind doar că în anul 1791 – anul nașterii lui Nicolae Jumanca – tatăl său Pîrvu era nobil<sup>37</sup>.

În afara solicitărilor ulterioare de confirmare a calității de nobil de către urmașii celor înnobilați, s-au păstrat mărturii cu privire la nobili în diferite acte administrative de secol XIX întocmite de autoritățile comitatelor. Aceste mărturii însă se referă la niște persoane nobile a căror origine română poate fi doar presupusă pe baza religiei greco-catolice sau ortodoxe pe care o au și a numelor românești pe care le poartă, dar în majoritatea situațiilor de acest gen actele nu pledează pentru o continuitate și o vechime a nobilității, aceasta putând fi obținută chiar pentru merite administrative la începutul secolului al XIX-lea. Chiar și așa, fenomenul ascensiunii sociale a unor elite de origine română provenind frecvent din mediul religios, este prezent în această etapă a evoluției națiunii române. Astfel, într-o listă a nobililor și aleșilor din localitățile aparținând plasei Lugoj, obligați să contribuie la susținerea cheltuielilor Dietei pe anul 1844 apar dintr-un total de 123 de persoane: nobilii Bercesan Istvan – preot greco-catolic din Lugoj, Nicolae Krecsun, Koszta Greku, Mihaly Krecsun din Boldur, Iuon Blusovan din Hodoș, Athanasie Doma, Dioniszkie Popeszko, Paszku Miksa din Jabăr<sup>38</sup>.

Magistrul fiscal al comitatului Caraș, Carolus Podhradszky, confirmă în anul 1827 înscrierea alesului Martinus Schubony, fiu al lui Ioannes Schubony și al Rosaliei Garaony din Zgribești în registrul nobililor, dovadă a calității acestuia fiind înnobilarea de către împăratul Francisc I a tatălui său Ioannes Schubony împreună cu soția și cei patru fii: Stephanus, Petrus, Sigismundus și Martinus, la data de 20 iulie 1792. Publicarea diplomei a avut loc, conform relatărilor, în data de 7 ianuarie 1793 în comitatul Timiș<sup>39</sup>, fiind emisă

<sup>32</sup> *Ibidem*, dosar 25/1816, filele 1–5.

<sup>33</sup> *Ibidem*, dosar 2/1800, filele 1–3.

<sup>34</sup> *Ibidem*, dosar 5/1820, fila 1.

<sup>35</sup> *Ibidem*, dosar 4/1784, fila 1.

<sup>36</sup> *Ibidem*, dosar 2/1803, fila 6.

<sup>37</sup> *Ibidem*, dosar 1/1822, filele 1–4.

<sup>38</sup> *Ibidem*, dosar 11/1846, filele 1, 3.

<sup>39</sup> *Ibidem*, dosar 1/1827, fila 3.

în acest sens și o scrisoare de confirmare, în baza căreia notarul Martin Șuboni din Zgribești solicită la 23 aprilie 1827 recunoașterea și înscrierea sa în registrul nobililor comitatului Caraș<sup>40</sup>. Este posibil ca diploma de înnobilitare să-i fi fost acordată lui Ioan Șuboni pentru merite administrative, având și el la rândul său funcția de notar în Zgribești.

Un nume frecvent întâlnit în diplomele de înnobilitare acordate de principii Transilvaniei pe parcursul secolului al XVII-lea este cel de „Raț”, a cărui încadrare în rândul elitelor românești sau a celor sârbești este dificil de realizat dată fiind lipsa referirilor la naționalitatea protagoniștilor, dar și datorită faptului că traducerea din limba maghiară a numelui însuși este cea de „sârb”.

Fără a pleda pentru apartenența membrilor acestor familii și a urmașilor lor la una sau alta dintre cele două naționalități, au fost identificate în acte administrative întocmite în cursul secolului al XIX-lea, la nivelul comitatelor, solicitări ale confirmării calității de nobil venite din partea unor persoane cu acest nume, invocându-se ca dovezi înnobilitări din secolele anterioare.

Astfel, în anul 1820 un anume Gligor Racz din Șamșudul de Câmpie (localitate aflată în prezent în județul Mureș) se adresează comitatului Caraș, solicitând originalul diplomei de înnobilitare acordate fraților Ioan și Gheorghe Raț alias Dentei din Lugoj de către Gheorghe Rakoczi I, principele Transilvaniei la data de 20 aprilie 1643 în Alba Iulia<sup>41</sup>. În solicitarea sa către comitat Gligor Racz specifică faptul că încă din 2 martie 1792 se afirmă că această scrisoare de înnobilitare s-ar afla în arhiva comitatului Caraș<sup>42</sup>. Pentru dovedirea calității sale de persoană îndreptățită să solicite actul mai sus menționat, Gligor Raț face referire la faptul că atașează la cerere o „Tabelă genealogică” certificată<sup>43</sup>. Din păcate în actele comitatului Caraș păstrate de-a lungul timpului nu a fost identificată diploma respectivă.

O recomandare dată în data de 20 aprilie 1839 de către procurorul general Moys Antal pentru confirmarea calității de nobil a lui Tömösvári Rác Josef comite cameral regal locuitor al târgului Făget, în baza scrisorii de confirmare a nobilității emisă de comitatul Arad la data de 20 noiembrie 1826<sup>44</sup>, face referire la faptul că răposatul tată al lui Rác Josef, Tömösvári Rác György fost tricesimotor în «B. Hunyad» (posibil Banffy Hunyad, actualmente Huedin), s-ar fi mutat împreună cu fiul său în localitatea Radna unde acesta din urmă ar fi fost comite cameral regal, ocupând ulterior aceeași funcție în localitatea Czella din comitatul Caraș potrivit unui decret anexat ca act doveditor, care însă nu a fost păstrat<sup>45</sup>. Deși atât numele Racz cât și particula Tömösvári se întâlnesc în diploma de înnobilitare dată de Gheorghe Rakoczi I, principele Transilvaniei la 20 aprilie 1643, prin care îl înnobilează cu acordare de blazon pe Sava Racz alias Teomeosvarj împreună cu soția și fiul său<sup>46</sup>, nu există niciun indiciu că aceștia ar fi strămoși ai lui Josef Racz.

Multitudinea solicitărilor de confirmare a calității de nobil adresate autorităților comitatense în cursul secolului al XIX-lea dovedește încă odată o continuitate a ascensiunii sociale cu toate că poziția nobilimii române în secolele luptei naționale era extrem de incomodă, fiind sub aspect etnic română, în timp ce din punct de vedere social era mai apropiată nobilității maghiare. Această situație paradoxală a constrâns reprezentanții familiilor nobile de origine română la opțiuni definitive renunțând fie la naționalitatea românească și religia ortodoxă, fie la avantajele statutului nobiliar<sup>47</sup>. O dovadă a acestei realități, care reiese fără echivoc din documentele privind confirmarea calității de nobil, este aceea că în niciuna dintre solicitări nu se menționează religia sau originea solicitantului sau a înaintașilor acestuia.

<sup>40</sup> *Ibidem*, fila 1.

<sup>41</sup> C. Feneșan, *Diplome de înnobilitare și blazon din Banat*, Editura de Vest, Timișoara, (2007), 122–125.

<sup>42</sup> S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 3 /1820, fila 1.

<sup>43</sup> *Ibidem*.

<sup>44</sup> S. J. A. N. Timiș, *fond Prefectura Județului Severin*, dosar 2/1839, fila 3.

<sup>45</sup> *Ibidem*.

<sup>46</sup> C. Feneșan, *op. cit.*, 126–129.

<sup>47</sup> I. Drăgan, *Nobilimea românească din Transilvania între anii 1440 – 1514*, București, (2000), 22–23.